

ע"פ 8164/19 - ריאד אבו שנדי נגד מדינת ישראל, פלונית

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 8164/19

לפני:

כבוד הנשיאה א' חיות
כבוד השופט ע' פוגלמן
כבוד השופט מ' מזוז

המערער:

ריאד אבו שנדי

נגד

המשיבות:

1. מדינת ישראל
2. פלונית

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד
(השופטת מ' ברק-נבו) בת"פ 54696-06-17 מיום
24.10.2019.

תאריך הישיבה:

י"ג באדר התש"ף (09.03.2020)

בשם המערער:

עו"ד יונתן קיוול

בשם המשיבה 1:

עו"ד בת-שבע אבגז

פסק-דין

השופט מ' מזוז:

1. ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (השופטת מ' ברק-נבו) בת"פ 54696-06-17 מיום 24.10.2019. המערער הורשע, על יסוד הודאתו לאחר שחזר בו מכפירתו, בעבירת הריגה לפי סעיף 298 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין) ובעבירה של נהיגה בשכרות לפי סעיפים 62(3) ו-64ב(א) לפקודת התעבורה [נוסח חדש], התשכ"א-1961 (להלן: פקודת התעבורה).

בגין הרשעתו בעבירות אלו הושטו על המערער 58 חודשי מאסר לריצוי בפועל; 12 חודשי מאסר על תנאי

למשך 3 שנים, לבל יעבור במהלך תקופה זו עבירת הריגה; 8 חודשי מאסר על תנאי למשך 3 שנים, לבל יעבור במהלך תקופה זו עבירה של נהיגה בשכרות או גרם מוות ברשלנות. כמו כן נפסל המערער מלהחזיק או לקבל רישיון נהיגה למשך 12 שנים מיום הפסילה המינהלית, שתהיה במצטבר לפסילה קודמת שהוטלה עליו בגין נהיגה בזמן הפסילה המינהלית שהוטלה עליו בגין מעשיו מושא ערעור זה; 24 חודשי פסילה מלהחזיק או לקבל רישיון נהיגה על תנאי למשך 24 חודשים, לבל יעבור במהלך תקופה זו עבירה בה הורשע או עבירה של גרם מוות ברשלנות. עוד חויב המערער בפיצוי משפחת המנוח בסך של 60,000 ש"ח.

2. על פי עובדות כתב האישום, ביום 25.2.2017 סמוך לשעה 07:00 נהג המערער ברכב מסוג מזדה בכביש 4, מכיוון דרום לצפון, כשהוא "שיכור" לפי החלופה שבסעיף 64 לפקודה, שכן בגופו נמצא תוצר חילוף חומרים של החומר הפעיל בקנביס בריכוז של 92mg/ml, וזאת לאחר שיום קודם לכן לא ישן כלל כיוון שבילה עם חבריו במהלך הלילה.

באותה עתרכב דניאל רם ז"ל (להלן: המנוח) על אופניים בשול הימני של הכביש, באותו כיוון הנסיעה, ביחד עם ארבעה רוכבי אופניים נוספים. המערער, אשר נהג בנתיב הימני, סטה בשלב מסוים מנתיב נסיעתו, חדר לשולי הכביש למרחק של כ-1.6 מטר ופגע בעוצמה עם חזית הרכב בחלקם האחורי של האופניים. בשל כך נפגע המנוח משמשת חזית הרכב ומגג הרכב, והוטל למרחק של כ-50 מטרים. כתוצאה מהפגיעה הקטלנית נפגע המנוח באופן קשה מאוד ומותו נקבע בסמוך לאחר מכן. כל זאת, על אף שלפי המתואר בכתב האישום, באותו הבוקרהיו תנאי הדרך מיטביים. מדובר בכביש אספלט ישרותקין בעל שני נתיבים לכל כיוון, שרוחב שוליו כ-2.4 מטרים ובין מסלוליומפריד אי תנועה בנוי. בנוסף על כך מזג האוויר באותו בוקר היה נאה והראות הייתה טובה, באופן שאפשר שדה ראייה פתוח לפניו למרחק של 300 מטרים לפחות.

3. כאמור, המערער הודה בעובדותאלהבמסגרתהסדרהטיעון לאחר הליך גישור, וביום 8.7.2018 הורשעבעבירותשפורטו לעיל. תחילה כלל הסדר הטיעון הסכמה גם על העונשים שיוטלו: מאסר בפועל למשך 54 חודשים, מאסר על תנאי ופסילה לתקופה שיקבע בית המשפט. כן הוסכם על פיצוי למשפחת הקורבן בסך 100,000 ש"ח, שחציו יופקד באופן מידי, תוך שהדבר מהווה תנאי לכניסתולתוקףשלהסדר. ואולם, עקב קשיים כלכליים לא עלה בידי המערער לעמוד בהפקדה, חרף מספר אורכות שניתנו בענין. כתוצאה מכך הגיעו הצדדים לכלל הסכמה חדשה לפיה הסדר הטיעון יוגבל לענין הכרעת הדין, ובאשר לגזר הדין כל צד יטען באופן חופשי.

4. ביום 24.10.2019 ניתן גזר הדין, במסגרתו עמד בית המשפט המחוזי על הערכים החברתיים המוגנים בהם פגע המערער במעשיו, ובהם - שמירה על בטחונו ושלמו של הציבור, ובכלל זה של ציבור משתמשי הדרך, ובפרט הזכות לשלמות גופו וחיייו של המנוח. בתוך כך הודגש כי מידת הפגיעה בערכים אלו היא גבוהה מאוד, זאת נוכח התוצאה הקטלנית של מעשי המערער - מותו של המנוח - תוצאה אשר הובילה גם לפגיעה קשה במשפחתו. בנוסף לכך עמד בית המשפט המחוזי על נסיבות ביצוע העבירות, שהגם שבוצעו בהיעדר תכנון מקדים ניתן היה למנוען בנקל. כך, המערער פעל בחוסר אחריות עת נהג במכונית לאחר לילה ללא שינה ולאחר שצרך סם מסוג קנביס. עוד הדגיש בית המשפט את פוטנציאל הנזק האדיר שהיו למעשיו, שכן כאמור לעיל המנוח רכב בשול הדרך כחלק מדבוקה של רוכבי אופניים.

לאחר שסקר אתפסיקתו של ביתמשפטזה ואת מדיניות הענישה בעבירות מעין אלה, קבע בית המשפט כי בשים לב לנסיבותהמקרההדנן אינמקוםלסטותמתחםהעונש ההולםלקולאולחומרה, והעמידו על4עד7שנותמאסרבפועל. לסיום הודגש כי לאנתבקשתסקירבעניינושלמערערואף לאנטעכני יש צורך בשיקומו.

5. בבואו לגזור את עונשו של המערער בתוך מתחם הענישה שנקבע, זקף בית המשפט המחוזי לחובת המערער את העובדה כיחודשים אחדים בלבד לאחר האירוע הטרגי מושאהרעור, וכשבוע לאחר שנפסל רישיונו עד לתום ההליכים, נתפסה המערער כשהוא נוהג בזמן פסילה. עקב כך הועמד המערער לדין והורשע בגין עבירה של נהיגה בזמן פסילה, לפי סעיף 67 לפקודת התעבורה, ונידון למאסר בפועל לתקופה של 3 חודשים ו-14 ימים, לפסילת רישיון הנהיגה לתקופה של 24 חודשים ולעונשים נלווים נוספים. נוכח האמור, סבר בית המשפט כי יש צורך בהרתעתו האישית של המערער בצורה ממשית, זאת לצד הצורך בהרתעת הרבים מביצוע עבירות חמורות כבמקרה דנן, תוך שהוטעם כי תאונות הדרכים והקטל בכבישים מהווים "מכת מדינה". הצורך בהרתעה כאמור מתעצם בנסיבות בהן אדם נוהג לאחר צריכת קנביס ולאחר לילה ללא שינה, שכן במקרים שכאלה מדובר בנהג שהוא בבחינת "פצצה מתקתקת", והענישה חייבת להביא מסוכנות יתרה זו לידי ביטוי.

לצד זאת, הביא בית המשפט המחוזי במניין שיקוליו לגזירת העונש בתוך מתחם הענישה את גילו הצעיר של המערער ונסיבותיו האישיות והמשפחתיות; את היעדרן של הרשעות בפלילים לחובתו עת ביצע את העבירה הראשונה; את העובדה כי לקח אחריות מלאה והביע חרטה על מעשיו, ואף הודה במיוחס לו - הודאה אשר חסכה ניהול הליך משפטי ממושך ואת העדת חבריו הקרובים של המנוח, אשר רכבו עמו באותו הבוקר. כמו כן נלקח בחשבון המאמץ שעשה המערער לעמוד בתשלום סכום הפיצוי שנקבע בהסדר הטיעון המקורי, חרף מצבו הכלכלי הדוחק.

בשים לב לכל אלה, נמצא כי יש למקם את עונשו של המערער מעט מתחת לאמצע מתחם הענישה בכל הנוגע לרכיב המאסר בפועל. כאמור לעיל, בית המשפט המחוזי השית על המערער 58 חודשי מאסר לריצוי בפועל ומאסרים מותנים. כמו כן נפסל המערער מלהחזיק או לקבל רישיון נהיגה למשך 12 שנים, במצטבר לפסילה שהוטלה עליו בגין עבירת הנהיגה בזמן פסילה כאמור, ולצד זאת פסילה מותנית. כן חויב המערער בפיצוי משפחת המנוח בסך של 60,000 ש"ח.

6. הערעור שלפנינו מופנה נגד משקתקופת המאסר בפועל ותקופת פסילת הרישיון שהושתו על המערער, וכן נגד סכום הפיצוי שחויב לשלם למשפחת המנוח.

בערעור נטען כי שגה בית המשפט המחוזי בקביעת מתחם הענישה, כמו גם בקביעת עונשו של המערער בתוך המתחם. כן נטען כי בית המשפט המחוזי גזר את דינו של המערער שעה ששיווה לנגד עיניו את הסדר הטיעון המקורי, אשר בוטל, שכלל הסכמות ביחס לרכיבי העונש השונים, דבר אשר הוביל לטענתו להחמרה בעונשו. זאת ועוד, נטען כי למערער נגרם עיוות דין בשל גזירת דינו ללא תסקיר עונש, הגם שלא התבקש על ידו או על ידי בא כוחו דאז לערוך תסקיר שכזה, והגם שתסקיר כאמור אינו בגדר חובה. לטענת המערער תסקיר עונש הוא דרך המלך בה יש לנקוט בעבירות הריגה, והדברים נכונים במיוחד נוכח נכותו ובהיותו אדם נורמטיבי ללא עבר פלילי. כן נטען כי בית המשפט המחוזי זקף לחובתו את העבירה של נהיגה בזמן פסילה באופן העולה כדי ענישה כפולה.

בכל הנוגע למשך תקופת הפסילה נטען כי שגה בית המשפט, שכן בשים לב לנכותו של המערער הנובעת מהפציעה ברגלו, לא נכון היה למצות את הדין עמו בסוגיה זו. ולבסוף, ביחס לגובה הפיצויים, נטען כי יש להפחית משמעותית, שכן הם חורגים מהמקובל במקרים כגון דא ואף ממקרים חמורים יותר, והמערער שרוי במצב כלכלי שלא מאפשר לו לעמוד בתשלום הפיצוי שנקבע.

7. בדיון שנערך לפנינו חזר בא-כוח המערער על עיקרי נימוקי הערעור כמפורט לעיל, והוסיף וטען כי בשים לב לתיקון 137 לחוק העונשין, ענייננו נופל בגדר העבירה של "המתה בקלות דעת" חלף עבירת ההריגה.

מנגד, סמכה המדינה את ידיה על גזר הדין וביקשה להדחות את הערעור על כל חלקיו. הודגש כי בניגוד לנטען, בית המשפט המחוזי לא ביסס את גזר דינו על הסדר הטיעון הראשוני שהוצג בפניו, ובמקום היחיד בגזר הדין בו קיימת התייחסות להסדר הטיעון הדבר נעשה לטובת המערער באופן שהפחית את סכום הפיצויים, שכאמור המערער לא עמד בהם. בכל הנוגע להעדר תסקיר שירות המבחן הפנתה באת-כוח המדינה לפרוטוקול הדיון מיום 28.5.2019, בגדרו פירט הסנגור את מכלול נסיבותיו האישיות הרלבנטיות של המערער, תוך שהוא מציין כי לא ביקש תסקיר מכיוון שפני התיק היו תחילה להסדר. לסיכום, ציינה המדינה כי למערער עבר תעבורת-פלילי נרחב הכולל חמש עשרה הרשעות קודמות וכי במכלול השיקולים עונש המאסר שהוטל עליו תואם את מדיניות הענישה המקובלת. בתוך כך הבהירה המדינה, כי בשים לב לעונש שנגזר בפועל על המערער אין נפקות בנסיבות ענייני לתיקון 137.

כן הוגש לנו מכתבה הכואב והנוגע ללב של אלמנת המנוח על הטרגדיה הנוראה שפקדה אותה ואת ילידיה עקב מותו של המנוח, לרבות ההשלכות הכלכליות על המשפחה, וכן מכתבים נרגשים וכואבים של אחיותיו של המנוח.

דיון והכרעה

8. כידוע, ערכאת הערעור אינה נוטה להתערב בגזר דינה של הערכאה הדיונית אלא במקרים חריגים בהם נפלה בגזר הדין טעות מהותית, או שעה שהעונש שנגזר חורג באופן ממשי מרמת הענישה הנוהגת או הראויה בנסיבות דומות (ראו מיני רבים: ע"פ 1660/19 Kvartskhava נ' מדינת ישראל, פסקה 8 וההפניות שם (23.10.2019)).

לאחר עיון ובחינת טענות הצדדים, בכתב ובעל פה, אני סבור כי המקרה שלפנינו נופל בגדר אותם מקרים חריגים המצדיקים התערבותנו בגזר דינו של בית המשפט המחוזי.

9. אין צורך להכביר במילים ביחס לחומרה הטמונה במעשים בהם הורשע המערער, אשר נהג ביוזעין בשעה שלא היה כשיר לכך, לאחר לילה ללא שינה וכשהוא "שיכור", כשבגופו תוצרי חילוף חומרים של סם מסוכן. בית משפט זה, מפי השופטת א' חיות (כתוארה אז) עמד על הצורך "להעביר מסר חד וברור כי מי שנוהג בהשפעת חומרים משכרים ומביא במעשיו למותו של אדם... צפוי לעונש מאסר כבד ומשמעותי" (ע"פ 8748/08 ברכה נ' מדינת ישראל, פסקה 32 (10.10.2011), להלן: ענין ברכה; וראו גם ע"פ 6105/16 חזון נ' מדינת ישראל (13.7.2017); וע"פ 2163/07 סעת נ' מדינת ישראל (17.10.2007)). יפים בהקשר זה גם דברי השופט א' רובינשטיין בענין ברכה:

"בדיוק מצב זה, של נסיבות שבהן 'כמעט' מוכתב האסון מראש, מחייב ענישה מחמירה ביותר, הן כאשר מדובר בתיקי נהיגה בשכרות וסמים 'גרידא', והן במיוחד בתיקים שבהם קרו תוצאות קשות, כמו בענייננו, והעבירה המרכזית היא הריגה. ואל נכחד, מקום שבו קול דמי המנוחים זועק מן האדמה, ומצטרף לשאלה שאין בידם לשאול ועלינו להציבה, מדוע העז המערער, הלום סמים ואלכוהול, לנהוג ברכב, גם אם אין טענה שנתכוון להרוג את הזולת - שאט הנפש המוסרי החובר לכל אלה מציב רף ענישה גבוה... (שם, פסקה ב).

מעשי המערער מחייבים אפוא ענישה ההולמת את חומרת מעשיו ואשר תשמש גם כאמצעי להרתעת הרבים מפני ביצוע עבירות דומות.

10. על כן אני סבור כי יש לדחות את טענת המערער לפיה בית המשפט המחוזי שגה בעת קביעת מתחם העונש ההולם בעניינו (4-7 שנות מאסר), או בקביעת עונשו בגדרי המתחם שקבע (58 חודשי מאסר). כתב האישום מתאר מסכת עובדתית של התנהגות בחוסר אחריות משווע שהסתיימה בתוצאה טרגית, וכדברי השופטת א' חיות(כתוארה אז) בעניןברכה, מדובר: "במצב דברים זה ניתן לומר כי התרחשותה של תאונה היא כמעט כרוניקה ידועה מראש" (פסקה 32). עונשו של המערער הולם אפוא את מעשיו, ונגזר תוך התחשבות במכלול הנסיבות, לחומרה ולקולה, לרבות נסיבותיו האישיות והמשפחתיות של המערער, שהוצגו בפני בית המשפט אף שלא הוכן תסקיר בעניינו מטעם שירות המבחן עובר למתן גזר הדין.

11. לאמצאתיממש גם ביתר טענות המערער - הן בנוגע לתקופתפסילת רישיון הנהיגה, המבטא כראוי את האינטרס הציבורי בהדרת המערער מקהילת הנוהגים ברכב, בשל הסכנה הנשקפת ממנו לציבור משתמשי הדרך; והן בנוגע לשיעור הפיצוי המתון שהוטל עליו לשלם למשפחת המנוח. כידוע, ערכאת הערעור איננה מתערבתבשיעור הפיצוי שנקבע על ידי הערכאה הדיונית אלא במקרים חריגים (ע"פ 3116/13 קבלאן נ' מדינת ישראל, פסקה 15 (15.10.2013)). בנסיבות המקרה שלפנינו, נוכח התוצאה הקטלנית והשפעתה על משפחת המנוח, ובשים לב לתכליתו של החיוב בפיצוי כספי בגדרי ההליך הפלילי (ע"פ 4802/18 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 38 וההפניות שם (29.1.2019)), אין כל עילה להתערב בסכום הפיצוי שנפסק לחובת המערער. בית המשפט קמא קבע את הפיצוי בסכום מתון, מתוך התחשבות במצבו הכלכלי של המערער, ואף ראה לפרוס את תשלום הפיצוי ל- 25 תשלומים, ומטעם זה אף נמנע מלהטיל על המערער קנס.

12. לבסוף בנוגע לתיקון 137 לחוק העונשין. בצדק ציינה באת כוח המדינה כי מלכתחילה היסוד הנפשי שיוחס למערער היה "קלות דעת", ועונש המאסר שהושת עליו רחוק מעונש המקסימום בגין העבירה של "המתה בקלות דעת" לפי סעיף 301ג לחוק העונשין (12 שנות מאסר).

13. אשר על כן, אציע לחבריי לדחות את הערעור ולהותיר על כנו את גזר דינו של בית המשפט המחוזי על כל רכיביו.

ש ו פ ט

הנשיאה א' חיות:

אני מסכימה.

ה נ ש י א ה

השופט ע' פוגלמן:

אני מסכים.

שופט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט מ' מזוז.

ניתן היום, ח' בניסן התש"פ (2.4.2020).

שופט

שופט

הנשיאה
